ISSN 1993-1972

ГІСТОРЫЯ
праблемы выкладання

"У дапамогу педагогу"
Серыя

НАВУКОВА-МЕТАДЫЧНЫ ЧАСОПІС 4/2009

Серыя «У дапамогу педагогу»
заснавана ў 1995 годзе

Навукова-метадычны часопіс
Выдаецца з I квартала 1997 года
Зарэгістраваны ў Міністэрстве інфармацыі Рэспублікі Беларусь
Пасведчанне № 842 ад 14.09.2007 г.
Выходзіць штомесяц са студзеня 2006 г.

ГІСТОРЫЯ
праблемы выкладання

"У дапамогу педагогу"
Серыя

№ 4 (82)' 2009

РЭДАКЦЫЙНАЯ КАЛЕГІЯ

Мікалай Іосіфавіч МІНІЦКІ — галоўны рэдактар, *доктар гістарычных навук*

У. В. ТУГАЙ — першы намеснік галоўнага рэдактара, *доктар гістарычных навук, прафесар*
Н. М. ГАНУШЧАНКА — намеснік галоўнага рэдактара, *кандыдат гістарычных навук*
Л. В. САЛАМАХА — адказны сакратар
І. І. БАГДАНОВІЧ, *кандыдат педагагічных навук*
С. В. ПАНОЎ, *кандыдат педагагічных навук*
С. М. ХОДЗІН, *кандыдат гістарычных навук*
В. М. ВАРАНОВІЧ
Л. У. ЖЭРКА

РЭДАКЦЫЙНАЯ РАДА

У. В. ТУГАЙ — старшыня рэдакцыйнай рады
М. М. ЗАБАЎСКІ, *доктар гістарычных навук, прафесар*
А. А. КАВАЛЕНЯ, *доктар гістарычных навук, прафесар*
В. А. КАПРАНАВА, *доктар педагагічных навук, прафесар*
І. В. КАРПЕНКА
Г. А. КОСМАЧ, *доктар гістарычных навук, прафесар*
У. С. КОШАЛЕЎ, *доктар гістарычных навук, прафесар*
М. С. СТАШКЕВІЧ, *доктар гістарычных навук, прафесар*
В. М. ФАМІН, *доктар гістарычных навук, прафесар*
І. І. ЦЫРКУН, *доктар педагагічных навук, прафесар*
С. М. ХОДЗІН, *кандыдат гістарычных навук*

Заснавальнік і выдавец —
РУП «Выдавецтва "Адукацыя і выхаванне"»
Міністэрства адукацыі Рэспублікі Беларусь

Вул. Будзённага, 21, 220070, г. Мінск; тэл.: 297-93-20 (адк. сакратар),
297-93-22 (аддзел маркетынгу), факс: 297-91-49
e-mail: aiv@aiv.by, http://www.aiv.by

ГІСТОРЫЯ
ПРАБЛЕМЫ ВЫКЛАДАННЯ

ЗМЕСТ ГІСТАРЫЧНАЙ АДУКАЦЫІ

3 **Сташкевич Николай**
Белорусская государственность: этапы становления (XX век)

ІНАВАЦЫЙНЫЯ ТЭХНАЛОГІІ

7 **Добриневская Анна, Мещерякова Людмила**
Дидактический инструментарий учителя истории: логико-смысловые модели

АРГАНІЗАЦЫЯ ВУЧЭБНАГА ПРАЦЭСУ

19 **Тугай Уладзімір, Грыгор'еў Уладзімір**
Дзяржаўнасць усходніх славян. У дапамогу настаўніку гісторыі. Гісторыя Беларусі, VI клас
26 **Болбас Валерый**
Этыка-педагагічны патэнцыял айчыннага трактата Сярэднявечча.
Матэрыялы да тэмы «Беларускія землі ў складзе Рэчы Паспалітай і 2-я палова XVI — XVIII ст.»
33 **Пілецкі Віктар**
Беларусь ва ўсходнеславянскім свеце (V — першая палова XIII стагоддзя).
Гістарычная крыніца аб рэлігійна-палітычнай сітуацыі ў Полацку
ў другой палове XI стагоддзя (XI, XI' класы)
37 **Варганаў Валерый**
Матэрыялы для настаўнікаў па тэме «Старажытныя кельты і германцы», V клас
42 **Паўлава Людміла**
Абагульняльны ўрок па раздзеле «Беларусь у XVI — першай палове XVII стагоддзя»
45 **Корзюк Александр**
Анализ урока истории с позиции формирования познавательного интереса учащихся
49 **Щербак Ирина**
Западная Европа в XVI–XVIII веках, X класс
56 **Козикова Ирина**
Реализация принципа личностного целеполагания на уроке истории
60 **Ярашэвіч Леанід**
Падрыхтоўка настаўнікаў да правядзення выніковай атэстацыі
вучняў IX класаў па гісторыі Беларусі

Для афармлення першай і чацвёртай старонак вокладкі часопіса выкарыстаны ілюстрацыі з кнігі: Беларусь у Вялікай Айчыннай вайне: Дзень за днём (ілюстраваная храналогія) / уклад. і аўт. тэксту Я. В. Малашэвіч. – Мінск : Беларусь, 2004. – 231 с.

© РУП «Выдавецтва "Адукацыя і выхаванне"», 2009
© Вокладка. Р. А. Раманцоў, 2009

ПАДРЫХТОЎКА НАСТАЎНІКАЎ ДА ПРАВЯДЗЕННЯ ВЫНІКОВАЙ АТЭСТАЦЫІ ВУЧНЯЎ IX КЛАСАЎ ПА ГІСТОРЫІ БЕЛАРУСІ

Леанід Ярашэвіч, настаўнік гісторыі вышэйшай кваліфікацыйнай катэгорыі сярэдняй школы № 15 г. Пінска

У 2008/09 навучальным годзе агульнаадукацыйныя ўстановы перайшлі на адзінаццацігадовы тэрмін навучання. Гэта абумовіла пэўныя змены ў структуры і змесце гістарычнай адукацыі, якія паўплывалі на вызначэнне падыходаў да правядзення абавязковай выніковай атэстацыі па гісторыі Беларусі вучняў IX і IX′ класаў. З 230 тыс. выпускнікоў базавай школы амаль палова навучаецца ў IX′ класах [1]. Прапанаваны матэрыял можа быць выкарыстаны метадыстамі, настаўнікамі-практыкамі ў якасці тэарэтычнай і практычнай дапамогі пры падрыхтоўцы да правядзення экзамену па гісторыі Беларусі.

Уводзіны. Ва ўмовах пераходнага перыяду на працягу 2008/09 і 2009/10 навучальных гадоў прадугледжваецца захаванне раней існаваўшай вуснай формы выніковай атэстацыі па экзаменацыйных білетах, зацверджаных Міністэрствам адукацыі Рэспублікі Беларусь. Па сваім змесце яны ахопліваюць падзеі, з'явы і працэсы айчыннай гісторыі са старажытных часоў да сучаснасці. Пры гэтым змест гістарычнай адукацыі, які падлягае кантролю і ацэнцы ў вучняў IX і IX′ класаў, з'яўляецца для іх аднолькавым, нягледзячы на тое, што вучні штрыхавых класаў вывучаюць матэрыял навейшай гісторыі Беларусі 1917–2007 гг. на працягу аднаго года навучання ў адрозненне ад вучняў IX класаў, якія засвойвалі яго два гады. Вызначэнне гэтага зместу ажыццяўляецца зыходзячы з праграмных патрабаванняў да ведаў і ўменняў школьнікаў IX′ класа [2]. Матэрыял артыкула можна разглядаць у якасці своеасаблівага змястоўнага ядра, адзінага для вучняў IX і IX′ класаў, вакол якога знаходзіцца абалонка матэрыялу, што вывучаецца ў IX класах.

Асноўная частка. Пры вызначэнні найбольш аптымальнага падыходу да правядзення выніковай атэстацыі па гісторыі Беларусі на ўзроўні агульнай сярэдняй адукацыі мэтазгодна вызначыць прыкладны пералік праграмных тэм, якія выносяцца на экзамен.

1. Жыццё і заняткі першабытных людзей на тэрыторыі Беларусі.
2. Усходнеславянскія плямёны на тэрыторыі Беларусі: рассяленне, грамадскія і гаспадарчыя адносіны ў IX–XII стст.
3. Полацкае княства ў IX–XI стст. Княжацка-вечавы лад.
4. Развіццё культуры на беларускіх землях у X–XIII стст.
5. Утварэнне Вялікага княства Літоўскага. Умацаванне вялікакняжацкай улады ў першай палове XIV ст.
6. Дзяржаўны лад Вялікага княства Літоўскага ў XIV — пачатку XVI ст.
7. Знешняя палітыка Вялікага княства Літоўскага ў XIV — пачатку XV ст. Крэўская унія: прычыны, умовы і наступствы. Грунвальдская бітва.
8. Сельская гаспадарка і стан гарадоў у Вялікім княстве Літоўскім у XIV–XV стст. Запрыгоньванне сялянства.
9. Культура Беларусі ў XIV–XV стст. Паходжанне назвы «Белая Русь».
10. Люблінская унія. Становішча Вялікага княства Літоўскага ў складзе Рэчы Паспалітай.
11. Ф. Скарына — усходнеславянскі і беларускі гуманіст, асветнік, першадрукар.
12. Культура Беларусі ў XIV — першай палове XVII ст. Берасцейская царкоўная унія.
13. Усталяванне паншчыны і прыгонніцтва на беларускіх землях у XVI–XVIII стст.

«Валочная памера». Узнікненне мануфактур.

14. Культура Беларусі ў другой палове XVII–XVIII стст.

15. Далучэнне зямель Беларусі да Расійскай імперыі ў працэсе падзелаў Рэчы Паспалітай.

16. Беларусь у першай палове XIX ст.: грамадска-палітычнае і сацыяльна-эканамічнае становішча.

17. Беларусь у вайне 1812 г.

18. Разлажэнне феадальна-прыгонніцкага ладу і адмена прыгоннага права ў Беларусі.

19. Паўстанне 1863—1864 гг. у Беларусі. Погляды і дзейнасць К. Каліноўскага.

20. Развіццё капіталізму ў прамысловасці і сельскай гаспадарцы Беларусі пасля адмены прыгоннага права. Сталыпінская аграрная рэформа.

21. Культура Беларусі ў XIX ст.

22. Фарміраванне беларускай нацыі. Развіццё культуры Беларусі ў пачатку XX ст.

23. Прычыны, асноўныя падзеі і вынікі буржуазна-дэмакратычных рэвалюцый 1905–1907 гг. і Лютаўскай 1917 г. у Беларусі.

24. Беларусь у гады Першай сусветнай вайны.

25. Падзеі Кастрычніцкай рэвалюцыі 1917 г. у Беларусі. Устанаўленне ўлады Саветаў.

26. Абвяшчэнне і ўтварэнне беларускай дзяржаўнасці (1918–1920 гг.).

27. Савецкая Беларусь у гады новай эканамічнай палітыкі. Удзел БССР ва ўтварэнні СССР.

28. Індустрыялізацыя і калектывізацыя сельскай гаспадаркі ў БССР: асаблівасці, тэмпы і метады правядзення, вынікі.

29. БССР у 1920–1930-я гг.: грамадска-палітычнае жыццё. Палітыка беларусізацыі. Развіццё адукацыі і навукі, літаратуры і мастацтва.

30. Становішча Заходняй Беларусі ў 1920–1930-я гг. Уз'яднанне беларускага народа ў складзе БССР.

31. Пачатак Вялікай Айчыннай вайны. Абарончыя баі на тэрыторыі БССР. Устанаўленне нямецка-фашысцкага акупацыйнага рэжыму.

32. Барацьба беларускага народа супраць нямецка-фашысцкіх захопнікаў.

33. Вызваленне БССР ад нямецка-фашысцкіх захопнікаў. Уклад беларускага народа ў Вялікую Перамогу.

34. БССР у другой палове 1940-х — першай палове 1950-х гг. Пераход да мірнага жыцця. Удзел БССР у заснаванні ААН.

35. БССР у другой палове 1950-х — першай палове 1960-х гг.: спробы дэмакратызацыі грамадска-палітычнага жыцця і сацыяльна-эканамічнае развіццё.

36. БССР у другой палове 1960-х — першай палове 1980-х гг.: грамадска-палітычнае становішча і рэфармаванне народнай гаспадаркі.

37. БССР у другой палове 1980-х гг.: асаблівасці правядзення палітыкі перабудовы і спробы паскарэння сацыяльна-эканамічнага развіцця.

38. Развіццё навукі і адукацыі, літаратуры і мастацтва ў БССР у другой палове 1940-х — 1980-я гг.

39. Утварэнне і станаўленне суверэннай Рэспублікі Беларусь. Грамадска-палітычнае жыццё ў другой палове 1990-х гг. — пачатку XXI ст.

40. Асноўныя напрамкі сацыяльна-эканамічнага развіцця Рэспублікі Беларусь у 90-я гг. XX ст. — пачатку XXI ст.

41. Рэспубліка Беларусь у сусветным супольніцтве. Фарміраванне знешнепалітычнага курсу.

42. Развіццё адукацыі, навукі і культуры ў Рэспубліцы Беларусь.

Падрыхтоўка настаўнікаў да правядзення выніковай атэстацыі вучняў IX і IX' класаў па гісторыі Беларусі можа быць прадстаўлена ў якасці *алгарытму* іх дзейнасці, які ўключае ў сябе наступныя этапы:

- структурна-функцыянальны аналіз зместу праграмнай тэмы, якая выносіцца ў якасці фармулёўкі экзаменацыйнага білета, з улікам такіх кампанентаў вучэбных гістарычных ведаў, як тэарэтычныя і фактaлагічныя, у тым ліку храналагічныя і картаграфічныя;
- вызначэнне ўзроўняў засваення вучнямі зместу праграмнай тэмы ў адпаведнасці з патрабаваннямі 10-бальнай сістэмы вучэбных дасягненняў школьнікаў [3];
- падрыхтоўка практыка-арыентаваных заданняў, выкарыстанне якіх прадугледжвае праверку дзейнаснага кампанента гістарычнай адукацыі, арыентаванага на фарміраванне ў школьнікаў агульнавучэбных і спецыяльных гістарычных уменняў.

Змястоўны кампанент гістарычнай адукацыі, узровень засваення якога правя-

раецца пры правядзенні выніковай атэстацыі, улічвае засваенне вучнямі асноўных ліній адукацыйнага стандарту: «гістарычны час», «гістарычная прастора», «гістарычнае развіццё», а фармулёўкі экзаменацыйных тэм — засваенне зместу пераходнай праграмы па перыядзе навейшай гісторыі Беларусі 1917–2007 гг. для IX' класаў. Пры гэтым важнае значэнне надаецца выяўленню ведаў школьнікаў сістэматызаваць, абагульняць і характарызаваць асноўныя этапы станаўлення беларускай дзяржаўнасці, асаблівасці пабудовы індустрыяльнага грамадства ў БССР, уклад беларускага народа ў перамогу над нацысцкай Германіяй у гады Вялікай Айчыннай вайны; асноўныя напрамкі развіцця суверэннай Рэспублікі Беларусь; культурна-гістарычную спадчыну і дасягненні беларускага народа. Паказчыкамі назапашаных школьнікамі ведаў па гісторыі Беларусі трэба лічыць дакладнае асэнсаванне і прымяненне факталагічных ведаў у спалучэнні з тэарэтычнымі.

Веды аб гістарычных датах, фактах, падзеях, асобах варта правяраць пераважна на I і II узроўнях распазнавання і аднаўлення зместу матэрыялу. Тэарэтычныя веды, звязаныя з паняційным мысленнем, уменнямі апісання, параўнання, рэканструкцыі, тлумачэння, магчымага раскрыцця прычынна-выніковых сувязей, характарыстыкі, выказвання ўласных адносін да падзей і іх удзельнікаў, мэтазгодна правяраць на III–V узроўнях аднаўлення зместу з улікам стварэння магчымасці іх практычнага ўжывання паводле ўзору.

Дзейнасны кампанент гістарычнай адукацыі арыентаваны на выяўленне ўзроўню сфарміраванасці ў школьнікаў агульнавучэбных і спецыяльных гістарычных (храналагічных, картаграфічных) спосабаў дзейнасці ў адпаведнасці з крытэрыямі ацэнкі вучэбных дасягненняў школьнікаў і 10-бальнай шкалой ацэньвання [4]. Варта ацаніць узровень сфарміраванасці ў вучняў такіх уменняў, як параўноўванне гістарычных фактаў, раскрыццё паміж імі прычынна-выніковых сувязей, суадносенне канкрэтных фактаў айчыннай і сусветнай гісторыі, тлумачэнне гістарычных паняццяў. Дзевяцікласнікі павінны навучыцца даваць характарыстыку дзейнасці гістарычных асоб і творчасці дзеячаў культуры, даказваць пэўныя тэарэтычныя высновы, працаваць з адаптаванымі гістарычнымі дакументамі, картамі (картасхемамі), іншымі крыніцамі інфармацыі, у тым ліку статыстычнымі і наглядными (ілюстрацыямі). Мэтазгодна ўлічваць магчымасць выкарыстання пры вусным разгорнутым адказе наглядных матэрыялаў, што рэгулюецца п. 77 «Правілаў правядзення атэстацыі вучняў агульнаадукацыйных устаноў» [5].

У якасці прыкладу падрыхтоўкі матэрыялаў для правядзення выніковай атэстацыі прапаноўваем метадычную распрацоўку праграмнай тэмы «Утварэнне і станаўленне суверэннай Рэспублікі Беларусь. Грамадска-палітычнае жыццё ў другой палове 1990-х гг. — пачатку XXI ст.». На I–II узроўнях распазнавання і рэпрадукцыі зместу вучэбнага матэрыялу вучань павінен:

- даваць вызначэнне наступных паняццяў: *дзяржаўны суверэнітэт; рэферэндум; унітарная, сацыяльная, прававая дзяржава; ідэалогія беларускай дзяржавы; грамадзянская супольнасць;*
- называць даты, звязаныя з прыняццем Дэкларацыі аб дзяржаўным суверэнітэце БССР (27 ліпеня 1990 г.), наданнем ёй канстытуцыйнага статуса (25 жніўня 1991 г.), зацвярджэннем новай назвы «Рэспубліка Беларусь» і дзяржаўных сімвалаў (герба і сцяга) (19 верасня 1991 г.), правядзеннем рэспубліканскіх рэферэндумаў (14 мая 1995 г., 24 лістапада 1996 г., 17 кастрычніка 2004 г.); прыняццем Канстытуцыі Рэспублікі Беларусь (15 сакавіка 1994 г.), прыняццем на рэспубліканскім рэферэндуме новай рэдакцыі Канстытуцыі Рэспублікі Беларусь (24 лістапада 1996 г.); правядзеннем прэзідэнцкіх выбараў у Рэспубліцы Беларусь (1994 г., 2001 г., 2006 г.);
- пералічваць прозвішчы першага Героя Беларусі і кіраўніка Беларускай праваслаўнай царквы, найбольш значныя дзяржаўныя ўзнагароды Рэспублікі Беларусь, вышэйшыя прадстаўнічы і заканадаўчы, выканаўчы, судовы органы ўлады Рэспублікі Беларусь, галоўныя пытанні, вынесеныя на рэспубліканскія рэферэндумы 1995 г., 1996 г., 2004 г., назвы асноўных канфесій, якія існуюць у Рэспубліцы Беларусь.

На III узроўні асэнсаванага аднаўлення зместу вучэбнага матэрыялу вучні дэманструюць уменні:

- паслядоўна апісваць працэс афарм-

лення дзяржаўнага суверэнітэту Рэспублікі Беларусь;

- тлумачыць назву «Белавежскае пагадненне»; прынцып падзелу ўлад;
- элементы сучаснай дзяржаўнай сімволікі Рэспублікі Беларусь;
- называць характэрныя рысы дзяржаўнага суверэнітэту, прыкметы прававой дзяржавы; прававую, эканамічную, светапоглядную асновы ідэалогіі беларускай дзяржавы, найбольш значныя напрамкі, да якіх адносяцца палітычныя партыі ў Рэспубліцы Беларусь.

На IV узроўні алгарытмізаванай дзейнасці вучні:

- характарызуюць Рэспубліку Беларусь як унітарную, сацыяльную, прававую дзяржаву; асновы ідэалогіі Рэспублікі Беларусь; адносіны паміж дзяржавай і рэлігійнымі арганізацыямі;
- самастойна параўноўваюць форму дзяржаўнага кіравання ў Рэспубліцы Беларусь да і пасля правядзення рэспубліканскага рэферэндуму 24 лістапада 1996 г.;
- раскрываюць прычынна-выніковыя сувязі паміж прыпыненнем існавання СССР, стварэннем СНД, абвяшчэннем дзяржаўнага суверэнітэту нашай рэспублікі.

На V узроўні творчай дзейнасці вучні:

- ацэньваюць гістарычнае значэнне абвяшчэння суверэнітэту Рэспублікі Беларусь;
- параўноўваюць розныя пункты гледжання па пытанні аб прыпыненні існавання СССР;
- абгрунтавана выказваюць свае адносіны да прыпынення існавання СССР і стварэння СНД; працэсу фарміравання прававой дзяржавы і грамадзянскай супольнасці ў Рэспубліцы Беларусь.

Для адпрацоўкі вучнямі IX і IX′ класаў спосабаў дзейнасці і іх замацавання прапануецца сістэма практыка-арыентаваных заданняў, некаторыя з якіх маюць прыкладны характар.

1. Напішыце ў правым слупку табліцы, як увасобіліся ў жыццё рашэнні, прынятыя на рэспубліканскім рэферэндуме 14 мая 1995 г.

Пытанні рэферэндуму	Рэалізацыя рашэнняў рэферэндуму
Ці згодны вы з наданнем рускай мове роўнага статуса з беларускай?	
Ці падтрымліваеце вы прапанову аб устанаўленні новых Дзяржаўнага сцяга і Дзяржаўнага герба Рэспублікі Беларусь?	
Ці падтрымліваеце вы дзеянні Прэзідэнта Рэспублікі Беларусь, накіраваныя на эканамічную інтэграцыю з Расійскай Федэрацыяй?	

2. Растлумачце, што абазначае канстытуцыйнае вызначэнне Рэспублікі Беларусь як унітарнай дэмакратычнай сацыяльнай прававой дзяржавы.

3. Раскрыйце прычынна-выніковую сувязь паміж распадам СССР і стварэннем СНД.

4. Растлумачце, якія палажэнні ў Канстытуцыі Рэспублікі Беларусь з'яўляюцца прававой асновай ідэалогіі беларускай дзяржавы.

5. Запішыце, у чым заключаецца прыкметы дзяржаўнага суверэнітэту. Выкарыстайце вытрымку з Дэкларацыі аб дзяржаўным суверэнітэце БССР ад 27 ліпеня 1990 г.:

«Вярхоўны Савет Беларускай Савецкай Сацыялістычнай Рэспублікі... урачыста абвяшчае поўны дзяржаўны суверэнітэт Беларускай ССР як вяршэнства, самастойнасць і паўнату дзяржаўнай улады рэспублікі ў межах яе тэрыторыі, правамоцнасць яе законаў, незалежнасць рэспублікі ў знешніх зносінах і заяўляе аб рашучасці стварыць прававую дзяржаву.

Артыкул 1. Беларуская Савецкая Сацыялістычная Рэспубліка — суверэнная дзяржава, якая ўсталявана на аснове ажыццяўлення беларускай нацыяй яе неад'емнага права на самавызначэнне, дзяржаўнасці беларускай мовы, вяршэнства народа ў вызначэнні свайго лёсу...

Артыкул 2. Грамадзяне Беларускай ССР усіх нацыянальнасцей складаюць беларускі народ, які з'яўляецца носьбітам суверэнітэту і адзінай крыніцай дзяржаўнай улады ў рэспубліцы».

6. Растлумачце, што абазначае канстытуцыйнае палажэнне аб тым, што адзінай

крыніцай дзяржаўнай улады і носьбітам суверэнітэту ў Рэспубліцы Беларусь з'яўляецца народ.

7. Раскрыйце прычынна-выніковую сувязь паміж вынікамі рэспубліканскага рэферэндуму 24 лістапада 1996 г. і зменамі ў Канстытуцыі Рэспублікі Беларусь. Выкарыстайце вытрымку з Канстытуцыі Рэспублікі Беларусь 1994 г. (са змяненнямі і дапаўненнямі), прынятай на рэспубліканскім рэферэндуме 24 лістапада 1996 г.

«Артыкул 6. Дзяржаўная ўлада ў Рэспубліцы Беларусь ажыццяўляецца на аснове падзелу яе на заканадаўчую, выканаўчую і судовую.

Артыкул 79. Прэзідэнт Рэспублікі Беларусь з'яўляецца кіраўніком дзяржавы, гарантам Канстытуцыі Рэспублікі Беларусь, правоў і свабод чалавека і грамадзяніна.

Артыкул 90. Парламент — Нацыянальны сход Рэспублікі Беларусь — з'яўляецца прадстаўнічым і заканадаўчым органам Рэспублікі Беларусь. Парламент складаецца з дзвюх палат — Палаты прадстаўнікоў і Савета Рэспублікі.

Артыкул 106. Выканаўчую ўладу ў Рэспубліцы Беларусь ажыццяўляе ўрад — Савет міністраў Рэспублікі Беларусь — цэнтральны орган дзяржаўнага кіравання».

8. Чаму на рэферэндуме 24 лістапада 1996 г. пераважная большасць насельніцтва Беларусі выказалася за перанясенне Дня Незалежнасці (Дня Рэспублікі) з 27 ліпеня на 3 ліпеня?

9. Вызначце, у чым заключаецца шматвяковая гісторыя развіцця беларускай дзяржаўнасці, на якую абапіраўся народ Беларусі, калі прымаў Асноўны Закон Рэспублікі Беларусь.

10. Растлумачце, у чым заключаецца беларуская нацыянальная ідэя як светапоглядная аснова ідэалогіі беларускай дзяржавы.

Высновы. Такім чынам, падрыхтоўка настаўнікаў да правядзення выніковай атэстацыі вучняў IX і IX′ класаў па гісторыі Беларусі прадугледжвае ажыццяўленне алгарытму, звязанага са структурна-функцыянальным аналізам зместу вучэбнага праграмнага матэрыялу, які выносіцца на экзамен з улікам тэарэтычнага і фактычнага кампанентаў вучэбных гістарычных ведаў; вызначэнне ўзроўняў засваення вучнямі зместу гістарычнага матэрыялу, сфарміраванасці агульнавучэбных і спецыяльных гістарычных спосабаў вучэбнай дзейнасці ў адпаведнасці з патрабаваннямі 10-бальнай сістэмы вучэбных дасягненняў школьнікаў; падрыхтоўку комплексу практыка-арыентаваных заданняў, якія прадугледжваюць трэнінгавую працу вучняў [6].

Спіс выкарыстанай літаратуры

1. Аналіз зместу навучання працягваецца // Настаўн. газ. — 2008. — 16 кастр. — С. 1.
2. Всемирная история. История Беларуси. V–XI классы : учеб. программы для общеобразовательных учреждений с белорус. и рус. языками обучения. — Минск : НИО, 2008. — 128 с.
3. Десятибалльная система оценки результатов учебной деятельности учащихся : инструктивно-методические материалы / под ред. О. Е. Лисейчикова. — Минск : НИО, 2002. — 96 с.
4. Критерии и показатели качества обучения в учреждениях, обеспечивающих получение общего среднего образования // Настаўн. газ. — 2003. — 11 вер. — С. 2.
5. Правілы правядзення атэстацыі вучняў агульнаадукацыйных устаноў // Настаўн. газ. — 2007. — 15 сак. — С. 3.
6. *Паноў, С. В.* Гісторыя Беларусі: 10 кл. : практычныя заданні для падрыхтоўкі да экзамену за курс базавай школы / С. В. Паноў. — Мінск : Аверсэв, 2008. — 216 с.

Рэдактар Л. В. Саламаха, карэктар Г. В. Міронава.
Камп'ютэрны набор А. І. Рамановіч, вёрстка Дз. Л. Слаута.

Падпісана ў друк з гатовых дыяпазітываў 09.04.2009. Выхад у свет 22.04.2009.
Фармат 60×84 1/8. Друк афсетны. Папера афсетная. Ум. друк. арк. 7,44. Ул.-выд. арк. 7,5.
Тыраж 1455 экз. Заказ № 42. Цана свабодная.

Адрас рэдакцыі часопіса «Гісторыя: праблемы выкладання»:
вул. Будзённага, 21, 220070, г. Мінск; тэл. 297-93-20.

Надрукавана ў друкарні
РУП «Выдавецтва “Адукацыя і выхаванне”».
ЛП № 02330/0150009 ад 12.03.2007.
Вул. Захарава, 59, 220088, г. Мінск.